

עד שיהא הוא שור ובכורו שור - Unless he is an ox and his *B'Chor* is an ox

Overview

The גמרא derives from the פסוק of ¹אך בכור שור that ²נדמה is not included in the דין of בכורה. Our תוספות qualifies this ruling and explains the necessity of excluding a קדשים from both בכור and נדמה.

אומר רבינו יצחק דבפרק קמא דבכורות (דף ה,ב) מוקי לה דוקא בשאין דומה כלל -
The ר"י states that in the first פרק of מסכת בכורות, the גמרא establishes this exclusion of a נדמה, only in a case where it is not similar at all to its parent -
אבל דומה במקצת סימנין יליף התם מאך דקדיש בבכור³ -
However, if it is similar with some characteristics, the גמרא there derives from the word וגוי בכור אך that it is sanctified with the קדושה of a בכור -

Based on the above distinction, תוספות continues:

וצריך למעט נדמה בקדשים⁴ ובכור -
And it is necessary to exclude a נדמה both by קדשים and by בכור -
דאי לא כתיב אלא בקדשים הוה ילפינן בכור מקדשים⁵ -
For if the exclusion was written only by קדשים (and not by בכור), we would have derived בכור from קדשים -
והוה ממעטינן בבכורות אפילו יש בו מקצת סימן -
And we would have excluded a נדמה by בכורות, even in cases where the נדמה has some similar סימנים, therefore it is necessary to write the מיעוט and the ריבוי by בכור (which is (אך בכור שור to teach us that we exclude only כלל דומה כלל -
ואי הוה כתיב ריבוי לחודיה בבכורות לרבות נדמה שיש בו מקצת סימן⁶ -
And if only the ריבוי was written by בכורות to include a נדמה who has a partial סימן -
הוה מרבינן ליה נמי בקדשים דילפינן מהדדי בגזירה שוה-

¹ במדבר (קורח) יח, יז.

² A נדמה is an offspring that is not similar to its parent.

³ The words בכור שור exclude a נדמה, the word אך (בכור שור) is a מיעוט on the exclusion, meaning that not every נדמה is excluded, but rather only one who is דומה כלל.

⁴ See previously תוס' (ויקרא [אמור] כב, כז in) או עז of פסוק קדשים from the נדמה by עז,ב that we exclude נדמה by עז,ב. See previously תוס' (עמוד ד"ה השתא) that by קדשים we exclude every נדמה, even if it is partially similar. The question is why do we require a מיעוט by both קדשים and בכור, when it could be written by one and we could derive the other from it.

⁵ See 'Thinking it over'.

⁶ This means that there should be no מיעוט at all by בכור, and we would derive from קדשים to exclude נדמה by בכור, however there would be a ריבוי by בכור to include דומה במקצת סימנים. Why the need for a מיעוט by בכור?

We would have included that type of נדמה by קדשים as well, for they (קדשים and בכור) can be derived from each other through the גז"ש⁷ of העברה העברה -

וכן אי לא הוה כתיב בקדשים כלל אלא בבכור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מבכור -

And similarly, if no מיעוט would be written by קדשים at all, but only a מיעוט וריבוי by בכור we would have derive קדשים from בכור that a נדמה במקצת is included -

אבל השתא דכתיב בקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי בבכור -

But now that a מיעוט is written by קדשים and a מיעוט וריבוי is also written by a בכור -

ליכא למילף קדשים מבכור דאם כן לישתוק קרא ממיעוט⁸ דקדשים:

We cannot derive קדשים from בכור to include a נדמה במקצת, for in that case the תורה should remain silent and not exclude a נדמה by קדשים.

Summary

The exclusions of נדמה by בכור and קדשים are different, therefore both exclusions were necessary.

Thinking it over

Why is it that when תוספות discussed deriving בכור from קדשים, he merely stated, הוה⁹; however, when he discusses deriving קדשים from בכור, he writes גז"ש¹⁰. Why do we require a גז"ש when we derive קדשים from בכור, but not the reverse?¹¹

⁷ We would say that if it is דומה במקצת it is included in קדשים also, for we would derive it from בכור through a גז"ש. See 'Thinking it over'

⁸ We would then derive everything from בכור that אינו דומה כלל is excluded, and דומה במקצת is included. The reason the תורה wrote a מיעוט by קדשים is to inform us that the מיעוט of קדשים is total, not like the מיעוט by בכור.

⁹ See footnote # 5.

¹⁰ See footnote # 7.

¹¹ Note: the proposed לימוד of בכור from קדשים is if nothing was written by בכור; while the proposed לימוד of קדשים from בכור is if there is a מיעוט by קדשים and a ריבוי only by בכור.